

SEM. I 7.10.20

TEMAT: Biblia jako Księga nad księgami.

1. Pochodzenie nazwy Biblia.
2. Podział Biblii na Stary Testament i Nowy Testament.
3. Najstarsze tłumaczenia Biblii.
4. Tłumaczenia na język polski.
5. Inspiracje biblijne w sztuce na przestrzeni wieków.

Ad.1

Słowo „biblia” wywodzi się z greckiego „he biblos” (byblos), które z kolei miało swoje źródło w języku egipskim gdzie oznaczało albo papirus (wówczas służący m.in. do produkcji materiałów piśmienniczych) albo czcigodną i świętą księgę.

Ad.2

S tary Testament

46 ksiąg – od powstania świata do narodzin Chrystusa.

Księgi HISTORYCZNE

Pięcioksiąg Mojżeszowy („Tora”)

Obejmuje dzieje ludzkości od stworzenia świata, dzieje patriarchów, dzieje Izraelitów do czasów Mojżesza po czasy króla Salomona, wyjście do Ziemi Obiecanej. Składa się nań pięć ksiąg

:

Księga Rodzaju (Genesis)

Zawiera opis stworzenia świata i człowieka, historię Adama i Ewy, Kaina i Abela. W tej księdze mieści się podanie o Arce Noego i o wieży Babel, o Sodomie i Gomorze oraz o dziejach Jakuba i jego syna Józefa.

Księga Wyjścia (Exodus)

Opowiada o Mojżeszu, wyjściu z Egiptu i wędrówce Izraelitów do Ziemi Obiecanej. W niej jest mowa o cudzie zesłania manny z nieba, przejściu przez Morze Czerwone. Najważniejszy punkt zdarzeń to moment, gdy Bóg wręcza Mojżeszowi dekalog na górze Synaj.

Księga Kapłańska

Księga Liczb

Księga Powtórzonego Prawa

Księgi DYDAKTYCZNE (MĄDROŚCIOWE)

Księga Hioba

Księga Psalmów

Księga Przysłów

Księga Kohelela (Eklezjasty)

Pieśń nad Pieśniami

Księga Mądrości (deuterokanoniczna)

Księga Mądrości

Księgi PROFETYCKIE

Część obejmująca zdarzenia po śmierci Mojżesza, historię królestwa izraelskiego i judzkiego do ich upadku. (Tu znajdziemy prorocтва Izajasza, Jeremiasza, Ezechiela).

Nowy Testament

27 ksiąg – od narodzin Chrystusa po Apokalipsę św. Jana.

Księgi HISTORYCZNE

Ewangelie

Opowiadają o dziejach Chrystusa i Jego nauce.

Ewangelia św. Mateusz

Pierwsza księga Nowego Testamentu, tu znajdziemy słynne Kazanie na Górze Chrystusa.

Ewangelia św. Łukasza

Obszerny opis dzieciństwa Chrystusa – Jego dzieje po wniebowstąpieniu.

Ewangelia św. Jana

Nieco odmienna, podkreśla boskość Jezusa.

Ewangelia św. Marka

Najstarsza i najkrótsza Ewangelia – opisuje dzieje Jezusa od chrztu po zmartwychwstanie.

Dzieje Apostolskie

Mówią o narodzinach Kościoła, pierwszych gminach chrześcijańskich, zesłaniu Ducha Świętego o rozprzestrzenianiu się Dobrej Nowiny w krajach północnej części Morza Śródziemnego. Opisują głównie dzieje apostołów Piotra i Pawła, o innych tylko wspominają. Obejmują około trzydziestu lat, od narodzin Kościoła w dzień zesłania Ducha Świętego do uwięzienia Pawła w Rzymie. Autorem księgi jest Łukasz Ewangelista, uczeń i towarzysz Pawła z Tarsu, który uczestniczył w wielu opisywanych tu przez siebie wydarzeniach.

Księgi DYDAKTYCZNE

Listy Apostolskie

– zbiór 21 listów pisanych przez apostołów, w tym listy świętego Pawła do gmin chrześcijańskich. Zawierają naukę o Bogu i Dobrej Nowinie, a także praktyczne wskazówki dotyczące życia i zachowania, norm moralnych i obyczajowych.

Księgi PROFETYCKIE

Apokalipsa św. Jana

Ostatnia, najbardziej tajemnicza księga *Biblii*. To księga prorocza, ukazująca za pomocą tajemniczych symboli przyszłe losy ludzkości i koniec świata.

Stary Testament napisany został w jęz. oryginalnych: greckim, hebrajskim, aramejskim.

Nowy Testament napisany został w jęz. oryginalnych: greckim i aramejskim.

Stary Testament pisany był przez wielu autorów, niejednokrotnie anonimowych, należących do różnych pokoleń. Ustalenie autorstwa komplikuje dodatkowo nawarstwianie się różnych wersji tego samego tekstu oraz liczne uzupełnienia poczynione przez redaktorów i skrybów. Badania naukowe podważały prawdziwość ustalonego przez wielowiekową tradycję autorstwa poszczególnych ksiąg. Tradycyjnie za twórców *Pięcioksięgu* uznawano proroka Mojżesza i Jozuego, królowi Dawidowi przypisywano autorstwo *Psalmsów*, zaś królowi Salomonowi - *Pieśń nad Pieśniami* i *Przypowieści*. Poszczególnych autorów łączono więc z problematyką tekstów

- Mojżesza z księgami Prawa, Salomona z tekstami tzw. mądrościowymi a Dawida z hymnami i psalmami.

Autorami *Nowego Testamentu* byli ludzie należący mniej więcej do tego samego pokolenia, świadkowie działalności Jezusa, jego uczniowie. Życie i naukę Chrystusa zapisali w swoich *Ewangeliach* święci: Mateusz, Marek, Łukasz oraz Jan, którego wersja różni się od poprzednich. Twórcą *Apokalipsy* był św. Jan, zaś *Listów Apostolskich* - św. Paweł, Jakub, Piotr, Jan i Juda. *Dzieje Apostolskie* spisał św. Łukasz.

Ad.3

Najstarsze tłumaczenia BIBLIJ to:

SEPTUAGINTA - Septuaginta – pierwsze tłumaczenie Starego Testamentu z hebrajskiego i aramejskiego na grekę. Nazwa pochodzi od liczby tłumaczy, którzy mieli brać udział w pracach nad przekładem Tory. Przekład ten powstawał stopniowo pomiędzy 250 a 150 rokiem p.n.e. w Aleksandrii, i jest dziełem wielu tłumaczy.

WULGATA - Wulgata – przekład Biblii na łacinę, dokonany przez Hieronima ze Strydonu w latach 382–406 z języków oryginałów: hebrajskiego i greki. Przekład miał na celu dostarczenie Kościołowi jednolitego tekstu. Nowy Testament był rewizją tekstu starołacińskiego, a Stary Testament w większej części był nowym przekładem.

Ad.4

Najstarsze tłumaczenia BIBLIJ na język polski.

W literaturze staropolskiej powstawały przekłady zarówno fragmentów, jak i całości *Pisma św.* Najważniejsze, katolickie to:

- ***Biblia Królowej Zofii*** - tzw. *Biblia szarospatacka* (nazwa od węgierskiej miejscowości Sarospatak, w której odnaleziono część przekładu). Stanowi ona jeden z najważniejszych zabytków piśmiennictwa polskiego, a przekład *Starego Testamentu* z języka czeskiego na polski wykonany został w XV wieku dla czwartej żony Władysława Jagiełły.

- ***Biblia Leopolda*** - tzw. szarffenbergowska, pochodząca z XVI wieku. Przekładu, prawdopodobnie w oparciu o *Wulgatę*, dokonał ksiądz Jan Leopolda (Jan Nicz) ze Lwowa.

- ***Biblia Wujka*** - tłumaczenie jezuitę Jakuba Wujka, który w 1593 roku przełożył *Nowy Testament*, a w 1599 roku całość. Wydana pośmiertnie.

Do najbardziej znanych polskich przekładów innowierczych należą:

- ***Biblia brzeska***, czyli radziwiłłowska - przekład kalwiński z XVI wieku.

- ***Biblia nieświeska*** - XVI-wieczny przekład ariański.

- ***Biblia gdańska*** - protestanckie tłumaczenie z XVII wieku.

Jeden z nowszych, pochodzący z **1965 roku**, przekład *Biblii*, dokonany z inicjatywy zakonu benedyktynów z Tyńca, nosi nazwę ***Biblii Tysiąclecia***. Jest to tłumaczenie z języków oryginalnych.

Ad.5

Wskaż inspiracje biblijne w sztuce:

- a) w literaturze
- b) w malarstwie
- c) w rzeźbie
- d) w filmie